

27/12/84

Maneres de dir (I)

En els diàlegs de les obres narratives —novel·les i contes—, hi sol haver unes frases incises amb què el narrador indica, essencialment, quin dels seus personatges, en aquell moment, fa ús de la paraula. En els casos en què els personatges que dialoguen són només dos i, especialment, si el text del diàleg permet que el lector dedueixi sense dificultat quin personatge diu cada una de les "seves" parts —per exemple, quan esmenta el nom de l'interlocutor—, aquestes frases apareixen molt espaiades, i en alguns casos arriben a desorientar el lector i tot. (Un cas extrem, ben conegut, el constitueix la narració *Diàlegs d'un fugitiu*, de Manuel Pedrolo, reduïda al pur diàleg, sense la més mínima acotació o indicació de l'autor. Es tracta, però, d'un hàbil exercici de tècnica narrativa, en què el mateix diàleg defineix cada un dels personatges). En el seu esquema més simple, aquestes frases incidents consten d'una forma del verb *dir* —*diu, deia, digué* o *va dir*— i el nom del personatge que fa ús de la paraula, que pot ésser el seu nom propi o qualsevol designació personal.

Deixant de banda que aquestes frases poden esdevenir més o menys complexes —és molt normal que el verb vagi acompanyat d'una modificació adverbial de manera—, observem que hi ha narradors que recorren molt principalment al verb *dir*, que a penes alternen amb algunes formes concurrents com *exclamar* (usat sovint, en aquests casos, amb un significat molt afeblit), i al petit joc o sèrie que formen *preguntar, demanar i contestar, respondre i replicar*, mentre que n'hi ha d'altres que utilitzen un vast repertori de verbs substituïts de *dir* en les frases d'aquest tipus, els quals —llevat dels simples sinònims, com per exemple *manifestar*— inclouen ja en el seu significat la manera de dir una cosa o una altra circumstància especial que modifica o completa aquesta acció. L'ús d'una gran diversitat d'aquests verbs és un tret propi de la narrativa moderna, així, en la novel·la medieval *Curial e Güelfa*, el conjunt d'aquests verbs

—normalment introduint els diàlegs— es redueix gairebé a *dir, parlar, cridar, demanar, respondre, replicar, començar i tornar*, mentre que els que trobem en un ràpid repàs de quatre obres narratives modernes —*Pilar Prím* (Oller), *Jordi Fraguinals* (Pous), *Ariadna al laberint grotesc* (Espriu) i *Cròniques de la veritat oculta* (Calders)—, en conjunt superen, de bon tros, el centenar i mig.